

Ügyszám: NAIH/2016/3843/2/J.
Ügyintéző: dr. Hackspacher Andrea

dr. Trócsányi László részére
igazságügyi miniszter

Igazságügyi Minisztérium

Budapest
Kossuth Lajos tér 2-4.
1055

Tisztelt Miniszter Úr!

Bejelentés érkezett a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatósághoz (a továbbiakban: Hatóság), amelyben a bejelentő azt kifogásolta, hogy a civil szervezetek bírósági eljárásában alkalmazandó űrlapok a beküldő személyek személyes adatainak védelméhez való jogát aránytalanul korlátozzák. A civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény II. és IV. fejezete, illetve a civil szervezetek bírósági eljárásokban alkalmazandó űrlapjairól szóló 11/2012. (II.29.) KIM rendelet szerint az elektronikus kérelem űrlapoknak nem képezik adattartalmát a beküldő ügyfélkapus viszontazonosításához szükséges személyes adatok. Emiatt a bejelentő szerint kérdéses, hogy van-e egyáltalán jogszabályi alapja annak, hogy az Országos Bírósági Hivatal (a továbbiakban: OBH) az űrlap beküldőjének személyazonosító adatait az űrlapon szerepeltetni rendeli.

Mindezekre tekintettel a Hatóság a bejelentés ügyében az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (a továbbiakban: Infotv.) 38. § (3) bekezdés a) pontja alapján vizsgálatot indított.

A Hatóság a vizsgálati eljárása során a tényállás tisztázása érdekében kérdéseket intézett az OBH-hoz. Az OBH a 2015.OBH.XX.J.9.6687./17. számú válaszlevelében azt is közölte, hogy a „civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény (a továbbiakban: Cnytv.) 73. § (1) bekezdése elvi élel mondja ki, hogy az informatikai rendszer azonosítást követően vehető igénybe. A Cnytv. 29. § (1) bekezdés f) pontja értelmében a bíróság a kérelmet hivatalból elutasítja, amennyiben a kérelmet nem a jogszabályban arra feljogosított személy nyújtja be. A bíróságnak kötelezettsége a fenti jogszabályhely alapján vizsgálni a beküldő személyét. Tekintettel arra, hogy a civil nyilvántartási eljárások sajátossága, hogy a fél nem kötelezhető elektronikus aláírás használatára, beküldőként pedig bárki eljárhat, az informatikai rendszernek a viszontazonosítás folytán kell hitelesítenie a beküldő személyét.” „Az ÁKNY űrlap benyújtásával történő elektronikus kapcsolattfelvétel a bírósággal önkéntes, az érintett hozzájárulásával történik az alábbiak szerint: Az ÁNYK űrlapok útmutatója tartalmaz arra nézve figyelmeztetést, hogy az elektronikus úton történő beküldéshez a beküldő adatainak megadása kötelező, a beküldő a személyes adatait ezen figyelmeztetés tudatában önkéntesen bocsátja a bíróság rendelkezésére.”

Az Infotv. 3. § 10. pontja szerint¹ az űrlapokat elektronikusan beküldők személyes adatainak azonosítás, és a beküldési jogosultságának ellenőrzése céljából történő begyűjtése adatkezelésnek minősül.

Az Infotv. 5. § (1) bekezdése értelmében az adatkezelés akkor tekinthető jogszerűnek, ha azt törvény lehetővé teszi vagy ahhoz az érintett hozzájárul. Ez azt jelenti, hogy - jogszabályban elrendelt adatkezelések kivételével - személyes adataival mindenki maga rendelkezik, mindenki maga határoz arról, hogy személyes adatait másnak megadja-e, vagy sem.

Az Infotv. 5. § (3) bekezdése azt is kimondja, hogy *„Kötelező adatkezelés esetén a kezelendő adatok fajtáit, az adatkezelés célját és feltételeit, az adatok megismerhetőségét, az adatkezelés időtartamát, valamint az adatkezelő személyét az adatkezelést elrendelő törvény, illetve önkormányzati rendelet határozza meg”*.

A Cnytv. 8. § (1)–(3)² bekezdése rögzíti azokat az eseteket, amikor a beadvány kizárólag elektronikus úton terjeszhető elő. Ezzel a szabályozással nincs összhangban az OBH nyilatkozatának azon része, mely szerint *„az ügyfélkapun keresztül az ÁKNY űrlap benyújtásával történő elektronikus kapcsolatfelvétel a bírósággal önkéntes”*. Ugyanis a civil nyilvántartási eljárás indítása valóban önkéntes alapú, azonban az eljárás megindításának módja és a kérelem adattartalma már kötött. Az OBH honlapján *„Tájékoztatások, figyelmeztetések, lényeges joghatások 2015. január 1. napjától kezdeményezhető eljárásokkal kapcsolatban”* címmel közzétett tájékoztatásban 2015. október 5-én is az volt olvasható, *„Felhívjuk a figyelmét, hogy*

¹ Az Infotv. 3. § 10. pontja szerint adatkezelés *„az alkalmazott eljárástól függetlenül az adatokon végzett bármely művelet vagy a műveletek összessége, így például gyűjtése, felvétele, rögzítése, rendszerezése, tárolása, megváltoztatása, felhasználása, lekérdezése, továbbítása, nyilvánosságra hozatala, összehangolása vagy összekapcsolása, zárolása, törlése és megsemmisítése, valamint az adatok további felhasználásának megakadályozása, fénykép-, hang- vagy képfelvétel készítése, valamint a személy azonosítására alkalmas fizikai jellemzők (pl. ujj- vagy tenyérynymat, DNS-minta, íriszkép) rögzítése.”*

² A Cnytv. 8. § (1)–(3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy *„(1) Az e törvényben szabályozott polgári nemperes eljárások során*

- a) a magánnyugdíjpénztár,*
- b) az önkéntes kölcsönös biztosító pénztár,*
- c) a hitelintézetek önkéntes betétbiztosítási, illetve intézményvédelmi alapja,*
- d) a köztestület,*
- e) a kölcsönös biztosító egyesület,*
- f) a hegyközség,*
- g) a párt,*
- h) az országos sportági szakszövetség és*
- i) a szövetség*

a beadványokat kizárólag elektronikus úton terjesztheti elő, e rendelkezés irányadó e szervezetek nyilvántartásba vétele iránti kérelme benyújtására is.

(2) A beadvány - az (1) bekezdésben foglaltan túl - kizárólag elektronikus úton terjeszhető elő, ha

- a) a kérelmező jogi képviselővel jár el vagy*
- b) a kérelmező az egyszerűsített nyilvántartásba vételi (változásbejegyzési) eljárás lefolytatását kéri.*

(3) A közhasznú szervezetté minősítés iránti kérelmet kizárólag elektronikus úton lehet előterjeszteni, s az eljárásban a kérelmező a beadványokat kizárólag elektronikus úton terjesztheti elő. A közhasznú szervezet a beadványokat kizárólag elektronikus úton terjesztheti elő.”

amennyiben az elektronikus eljárásra kötelezett kérelmező a kérelmét nem elektronikus úton terjeszti elő, a bíróság azt hivatalból elutasítja!"

A kérelmeket a Cnytv. 6. §³-ában foglaltaknak megfelelően a civil szervezetek bírósági eljárásokban alkalmazandó űrlapjairól szóló 11/2012. (II.29.) KIM rendelet mellékleteiben meghatározott adattartalommal rendszeresített űrlapokon kell benyújtani. Az űrlapok kitöltési útmutatója szerint a beküldő adatainak rögzítésére szolgáló „A” lapot „ha a kérelmet elektronikus úton nyújtja be kötelező kitölteni”. A rendelet szerint az űrlapoknak azonban nem képezik adattartalmát a beküldő adatai.

Az OBH 2015.OBH.XX.J.9.6687./17. számú válaszlevele szerint „a szabályozott elektronikus ügyintézési szolgáltatásokról és az állam által kötelezően nyújtandó szolgáltatásokról szóló 83/2012. (IV.21.) Kormányrendelet 147. § (2) bekezdése alapján az Ügyfélkapu központi rendszere biztosítja az ún. utólagos viszontazonosítást, mely által ügyfél-azonosító kód kerül csatolásra az elektronikus küldeményhez. Ezen kód a 118. § (3)⁴ bekezdése alapján kötelezően megadott további azonosító adatok (név, születési hely) alapján a központi rendszer értesítést küld vissza arról, hogy az adott beküldő tényleg a megadott adatokkal rendelkező természetes személy”.

A viszontazonosítás olyan ellenőrzési folyamat, melynek során a viszontazonosítást kérő megküldi az általa jogszerűen kezelt természetes személyazonosító adatokat az azonosítási szolgáltatónak, amely tájékoztatást ad a megküldött adatoknak a regisztráció során felvett adatokkal való egyezőségéről, illetve az esetleges eltérésről.

Személyes adatok - így különösen Felhasználó/Beküldői adatok - továbbítására kizárólag a Felhasználó/Beküldő hozzájárulása, illetve törvényi felhatalmazás alapján, az ott meghatározott terjedelemben kerülhet sor. Az OBH levelében hivatkozott 83/2012. (IV.21.) Kormányrendelet 118. § (3) bekezdése azonban a kötelezően megadandó azonosító adatok körét nem rögzíti.

Az ügyfélkapu használatához kapcsolódó adatkezelés szabályait a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL törvény (a továbbiakban: Ket.)⁵ rögzíti.

³ Cnytv. 6. §-a szerint a beadványokat egy példányban – ha jogszabály a beadványra űrlapot rendszeresít – űrlapon kell benyújtani.

⁴ 83/2012. (IV.21.) Kormányrendelet 118. § (3) bekezdése szerint „(3) A KAÜ az azonosításnál az igénylő által megadott azonosító adatok alapján a viszontazonosítás elvégzését is biztosítja azoknál az azonosításoknál, ahol az azonosítási szolgáltató ezt lehetővé teszi.”

⁵ A Ket. 17. § (2)-(5) bekezdése szerint:

„(2) A hatóság az eljárása során, illetve az általa nyújtott szolgáltatás teljesítésekor jogosult a természetes személy ügyfél és az eljárás egyéb résztvevője azonosítása céljából

a) nevének,

b) születési nevének,

c) születési idejének,

d) születési helyének,

e) anyja nevének,

f) lakcímének, valamint

g) külön törvényben vagy - törvény felhatalmazása alapján, az abban meghatározott körben - helyi önkormányzat rendeletében meghatározott személyes adatának kezelésére.

A Ket., mint a közigazgatási hatósági eljárásokra vonatkozó kódex meghatározza a hatósági eljárás során érvényesítendő, alapvető adatvédelmi és adatkezelési szabályokat. A Ket. felhatalmazást ad az ügyfél és az eljárás egyéb résztvevője azonosításhoz szükséges személyes adatok kezelésére.

Az elektronikus ügyintézési szolgáltatások (a továbbiakban: szeüsz) Ket szerint szabályozott ügyintézési szolgáltatások, azonban a bíróságok nem közigazgatási hatóságok és nem közigazgatási hatósági ügyekben járnak el, mivel a Ket. 12. §-a értelmében nem tartoznak e törvény hatálya alá, ezért a Ket. adatkezelési felhatalmazást sem ad számukra.

A 83/2012. (IV.21.) Kormányrendelet 131. § (3)-(4) bekezdése szerint: *„Az ügyfélkapu azonosítási funkciója az azonosítás szeüsz szabályai szerint elkülönülten is igénybe vehető. A továbbítandó személyes adatok kezelésére jogszabály alapján jogot nem szerzett igénybevevőknek történő adattovábbítás előtt, megfelelő tájékoztatás mellett, minden esetben kérni kell a felhasználó hozzájárulását az azonosító adatok továbbításához. Az adatok továbbítására csak a felhasználó hozzájárulásával kerül sor.”*

A hivatkozott jogszabályok szerint tehát a bíróságoknak nincs speciális törvényi felhatalmazása ehhez az adatkezeléshez. Álláspontom szerint speciális adatkezelési felhatalmazás hiányában az OBH-nak a Beküldők személyes adatainak kezelése során figyelemmel kell lennie az Infotv. rendelkezéseire. Az Infotv. értelmében adatkezelő lehet valaki annak alapján is, ha az érintett önkéntes, határozott, megfelelő tájékoztatáson alapuló és félreérthetetlen beleegyezését adta ahhoz, hogy az adatkezelő a személyes adatait kezelje.

A hozzájárulás az Infotv. 3. § 7. pontja szerinti meghatározás alapján akkor tekinthető megadottnak, ha az önkéntes elhatározáson, valamint megfelelő tájékoztatáson alapul, határozott, félreérthetetlen, továbbá azt az érintett előzetesen adta meg, vagyis ha valódi választási lehetőség áll az érintett rendelkezésére és megfelelően tájékoztatják az adatkezelés céljáról, jogalapjáról és annak körülményeiről. A tájékoztatás ahhoz szükséges, hogy az ügyfelek valóban élhessenek információs önrendelkezési jogukkal, és megfelelő információk birtokában valóban el tudják dönteni, hogy hozzájárulnak-e fent részletezett adatkezelésekhez. Egy hozzájáruló nyilatkozat „aláíratása” nem feltétlenül jelenti egyúttal az adatvédelmi követelményeknek megfelelő, valódi hozzájárulás meglétét is.

Az Adatvédelmi Irányelv 29. cikke szerint létrehozott Adatvédelmi Munkacsoport 15/2011. sz. véleményében kifejtette, hogy a hozzájárulás *„akkor önkéntes, ha tényleges választási lehetőség létezik”*.

(3) A hatóság törvény eltérő rendelkezése hiányában jogosult az eljárás lefolytatásához, illetve a szolgáltatás nyújtásához elengedhetetlenül szükséges személyes adatok megismerésére és kezelésére.

(4) A hatóság az eljárása, illetve szolgáltatása nyújtása során - jogszabályban meghatározott módon és körben - jogosult az eljárás lefolytatásához szükséges védett adat megismerésére.

(5) A hatóság az eljárás, illetve szolgáltatás nyújtása során a személyes adatot és a védett adatot - az ugyanazon ügyben folyó, e törvényben szabályozott eljárások kivételével - csak akkor továbbíthatja más szervhez, ha azt törvény megengedi, vagy ha az érintett ehhez hozzájárult. A hozzájárulást az érintett az ügyintézési rendelkezésben, továbbá - ha jogszabály lehetővé teszi, - az érintett elektronikus azonosítását követően, az információ megőrzését biztosító módon történő rögzítés mellett telefonon is megadhatja.”

A vizsgált űrlapok esetében azonban a Beküldők számára választási lehetőség nincs, mert az űrlapokhoz készített kitöltési útmutató szerint, ha a kérelmet elektronikus úton nyújtják be, a személyes adataik megadása kötelező. Mindezeket alapul véve az űrlapok kitöltése nem önkéntes hozzájáruláson alapul.

Fentiekre tekintettel a Hatóság álláspontja szerint a Beküldők személyes adatainak kezelésére nézve részletes és világos törvényi szabályozás szükséges.

Kérem, hogy a Hatóság fenti, az Infotv. 57. §-a alapján tett jogalkotási javaslatával kapcsolatos álláspontjáról tájékoztasson.

Együttműködését előre is köszönöm.

Budapest, 2016. június „ 22 „.

Üdvözlettel:

Dr. Péterfalvi Attila
elnök,
egyetemi tanár